

Bussemaker

hebben enorm veel werk verricht en zonder hen hadden wij ons werk zo niet kunnen doen.

Ik dank de Kamer voor de vragen en de inbreng. Natuurlijk hopen wij op een brede steun van ons wetsvoorstel. Ook hopen wij dat het in de praktijk goed uitgevoerd wordt. Het perspectief van de onderhavige wet is de afgelopen dagen door sommigen weliswaar wat overdreven. Maar laten wij goed voor ogen houden dat het erom gaat wat deze wet in de praktijk kan regelen.

□

Minister **Vermeend**: Voorzitter. Mijn positie hier is meer die van adviseur en dat is even wennen.

Overigens heb ik met veel genoegen de verdediging van het wetsvoorstel door de indieners aangehoord. Ik ben daar zeer van onder de indruk. Ik zal het standpunt van het kabinet dat ik al heb verwoord, niet herhalen. Aan het adres van mevrouw Van Gent kan ik opmerken dat ik dit namens het hele kabinet heb gedaan. Ik heb dus niet mijn persoonlijke opvatting gegeven. Dit is hier ook gebruikelijk.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Daar ben ik ook helemaal van overtuigd. Mijn vraag was of ook het hele kabinet ervan overtuigd is dat de zondag als een collectieve rustdag beschouwd moet worden.

Minister **Vermeend**: Alles wat ik gezegd heb, was namens het kabinet. Daarin ben ik heel duidelijk geweest. Een verdere discussie daarover lijkt mij dan ook overbodig. Ik doe verder geen herhaling van zetten.

Voorzitter. Mevrouw Van Gent heeft voorts gevraagd of ik mij als een heer zal gedragen. Dat is vanzelfsprekend. Aan het begin van mijn antwoord heb ik gezegd dat het kabinet de besluitvorming van de Kamer respecteert.

De laatste vraag van mevrouw Van Gent gaat over de voorlichting. Zoals gezegd, zal de uitkomst van de behandeling in de Kamer door het kabinet gerespecteerd worden. Het spreekt dan voor zich dat deze minister, dus het kabinet, alles zal doen ten behoeve van een adequate en zorgvuldige voorlichting. Ook dat hoort bij het respecteren van het standpunt van de Kamer.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aanstaande dinsdag te stemmen over het wetsvoorstel en de daarop ingediende amendementen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt van 13.04 uur tot 13.50 uur geschorst.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor toe te voegen aan de agenda van volgende week:

- Het wetsvoorstel Wijziging van enkele belastingwetten (herstel van enige onjuistheden) (27746);
- Het wetsvoorstel Wijziging van de wet privatisering ABP in verband met de wijziging van de aanwijzingsvoorwaarden voor deelneming in het ABP (27832);
- Het wetsvoorstel Goedkeuring van de op 4 augustus 1995 te New York totstandgekomen Overeenkomst over de toepassing van de bepalingen van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee van 10 december 1982 die betrekking hebben op de instandhouding en het beheer van de grensoverschrijdende en de over grote afstanden trekkende visbestanden (27892, R1693);
- Het wetsvoorstel Wijziging van de Visserijwet 1963 (uitvoering Overeenkomst inzake grensoverschrijdende visbestanden) (27893);
- De verslagen van de commissie voor de Verzoekschriften (27464, nrs. 70 t/m 86).

Ik stel voor, op dinsdag 18 september te 15.00 uur de minister van Financiën in de gelegenheid te stellen, de begroting voor 2002 aan te bieden.

Ik stel voor, de algemene beschouwingen te houden op woensdag 19

september te 10.30 uur en donderdag 20 september te 10.30 uur met voortzetting, zo nodig, na 23.00 uur.

Ik stel daarbij de volgende procedure voor:

op woensdag te 10.30 uur begint de Kamer in de voor de algemene beschouwingen gebruikelijke sprekersvolgorde met termijnen van 10 minuten voor iedere spreker. Daarbij zullen geen interrupties worden toegelaten. Na een schorsing van 45 minuten voor de middagpauze zal de minister-president antwoorden. Ook hierbij zijn interrupties niet toegestaan. Vervolgens zal na een korte theepauze de Kamer in tweede termijn aan het woord komen.

Ik stel voor, de spreektijden daarbij vast te stellen als volgt:
PvdA en VVD 35 minuten;
CDA 25 minuten;
D66 en GroenLinks 20 minuten;
SP en ChristenUnie 15 minuten;
SGP 12 minuten.

Deze termijn zal dan naar verwachting voor de avondpauze kunnen worden afgerond. Donderdag om 10.30 uur zal de minister-president hierop antwoorden. Daarna is er nog een derde termijn voor het indienen van eventuele moties.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Op verzoek van de fractie van GroenLinks benoem ik in:
- de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het lid Pitstra tot lid in de bestaande vacature;
- de commissie voor de Verzoekschriften het lid Pitstra tot lid in de bestaande vacature;
- de vaste commissie voor Nederlands Antilliaanse en Arubaanse Zaken het lid Pitstra tot plv. lid in de bestaande vacature;
- de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport het lid Pitstra tot lid in de bestaande vacature;
- de vaste commissie voor Defensie het lid Pitstra tot plv. lid in plaats van het lid Vendrik;
- de vaste commissie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het lid Pitstra tot plv. lid in plaats van het lid Karimi;
- de vaste commissie voor Verkeer

Voorzitter

en Waterstaat het lid Halsema tot plv. lid in plaats van het lid Van Gent.

Het woord is aan mevrouw Ravestein.

Mevrouw **Ravestein** (D66): Mevrouw de voorzitter. Momenteel wordt in Rotterdam een internationale binnenvaartconferentie gehouden. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft daar gisteren heel belangwekkende dingen gezegd over haar visie op de binnenvaart. Ik wil graag zo snel mogelijk geïnformeerd worden over de uitkomsten van die conferentie en de gevolgen voor het beleid van de minister voor de binnenvaart in Nederland. Ik vraag dit mede namens de fracties van Groenlinks en de SGP.

De **voorzitter**: U vraagt mij om daarover een brief aan de minister te vragen?

Mevrouw **Ravestein** (D66): Ja, via u wil ik de minister een brief vragen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit gedeelte van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (voorwaardelijke machtiging) (27289).**

(Zie vergadering van 5 september 2001.)

De algemene beraadslaging wordt hervat.

Minister **Borst-Eilers**: Mevrouw de voorzitter. Het wetsvoorstel over de voorwaardelijke machtiging dat vandaag aan de orde is, is de tweede wijziging die het kabinet heeft aangekondigd in zijn standpunt op de eerste evaluatie van de Wet BOPZ. Het kabinet heeft in dit standpunt aangegeven dat de voorwaardelijke machtiging, toen nog aangeduid met de term "ambulante dwangbehandeling", een zinvolle aanvulling zou zijn op de

bestaande machtigingen van de Wet BOPZ. Ook in de rechtspraak wordt al enige tijd geanticipeerd op die voorwaardelijke machtiging.

Met deze voorwaardelijke machtiging wordt het mogelijk om personen die voor een gedwongen opname in aanmerking komen, te behandelen buiten de setting van een psychiatrisch ziekenhuis. Bij deze mensen is dus een gevaarsituatie aan de orde die door middel van ambulante behandeling kan worden afgewend. Deze nieuwe machtiging houdt de gemoederen sterk bezig, zoals dat trouwens ook geldt voor alle onderwerpen die betrekking hebben op de BOPZ. Er is de laatste weken dan ook veel aandacht aan besteed in de media. Gisteren hebben de woordvoerders van de verschillende fracties indringende beschouwingen aan dit onderwerp gewijd.

Voordat ik daarop inga en namens de regering antwoord, wil ik in algemene zin een paar opmerkingen maken over de balans, dat evenwicht dat in de Wet BOPZ steeds weer aan de orde is, waar wij naar zoeken, de balans tussen enerzijds het recht op zelfbeschikking en anderzijds de plicht tot bescherming van hen die dat nodig hebben. Dat is een delicate balans waarover in de Kamer al vele jaren diepgaand is gedebatteerd, ook bij de totstandkoming van deze wet. De heer Van der Vlies formuleerde het gisteren heel fraai als de zoektocht naar de juiste balans tussen het recht op zelfbeschikking en het recht op bescherming. Ik onderschrijf dat het niet gemakkelijk is om dat evenwicht te vinden. Ook alle andere sprekers hebben over deze balans gesproken.

De balans heeft zowel voor de patiënt zelf als voor zijn sociale omgeving gevolgen. Voor de patiënt gaat het om de vraag of de criteria voor dwangtoepassing die wij in de wet vastleggen, niet een onevenredig groot risico met zich brengen op gezondheidsschade en het afglijden naar een situatie van verkommering en verloederung. Voor de sociale omgeving is de vraag aan de orde of de scherpe criteria voor dwang niet leiden tot onhanteerbaar afwijkend gedrag, dat je ziet gebeuren maar waaraan je niets kunt doen.

Voor een goed oordeel over dat optimale evenwicht moeten wij wel een helder zicht hebben op de effecten van dwang in de psychiatrie. Niemand zal ontkennen dat het

toepassen van dwang een zeer ingrijpende gebeurtenis in het leven van betrokkenen is. Daarnaast wordt de vertrouwensrelatie tussen de patiënt en de behandelaar op de proef gesteld. Het komt zelfs voor dat die verbroken wordt. De toepassing van dwang is een verlegenheidsingreep die het behandelklimaat ernstig onder druk zet. Volgens ervaringsdeskundigen kan de toepassing van dwang ertoe leiden dat patiënten, als zij eenmaal weer vrij zijn, zich resoluut afkeren van de zorgverlening, omdat zij alle vertrouwen in de hulpverleners hebben verloren. Die patiënten scharen zich dan bij de groep van zogenoemde zorgwekkende zorgmijders die elk contact met hulpverleners uit de weg gaan. Dat wetende, moeten wij ons goed realiseren wat het betekent, als wij weer nieuwe dwangmogelijkheden creëren.

Dit brengt mij op de resultaten die wij mogen verwachten van een opname of een behandeling onder dwang. Een opname leidt als zodanig natuurlijk niet tot genezing. Ook een behandeling met medicijnen biedt lang niet altijd voldoende soelaas. Het Trimbos-instituut meldt in zijn onderzoek naar de effecten van dwangbehandeling – vele leden hebben dat gisteren ook genoemd – dat 50% van de patiënten goed reageert op de medicatie. De andere helft reageert dus niet en wordt alleen geconfronteerd met de nadelige bijwerkingen. Ook in dit verband geven ervaringsdeskundigen aan dat dwangmedicatie zonder effect een traumatiserende ervaring kan zijn die mensen doet afkeren van de zorg. Bovendien is het zo dat de werking van geneesmiddelen tijdelijk is. Er zijn wel depotpreparaten, maar zelfs die zijn niet oneindig. Als de dwang stopt en het gebruik van de medicijnen wordt gestaakt, kan er weer een terugval optreden. Dwang heeft in de Wet BOPZ dan ook vooral de functie om gevaar af te wenden, al kan het ook het begin van een verbetering betekenen.

Met de huidige stand van onze kennis zegt de Nederlandse vereniging voor psychiatrie dan ook dat heel genuanceerd moet worden omgegaan met de uitbreiding van dwangmogelijkheden. Ik vind dan ook dat wij het wetsvoorstel, de ingediende amendementen en de problematiek van de verkommering en verloederung moeten bezien in het